

Bruxelles, 29 noiembrie 2022
(OR. en)

15237/22

COPEN 421
COJUR 45
IPCR 110
JUSTCIV 165
RELEX 1622
CSDP/PSDC 834
JAI 1586

NOTĂ

Sursă:	Președinția
Destinatar:	Consiliul
Nr. doc. ant.:	14878/22 + COR 1
Subiect:	Concluziile Consiliului privind lupta împotriva impunității în ceea ce privește crimele săvârșite în legătură cu războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei – Aprobare

În urma transmiterii de către președinție a proiectului de concluzii ale Consiliului sus-menționat, grupul de lucru a discutat textul în cadrul reuniunilor din 30 septembrie și 26 octombrie 2022.

La 23 noiembrie 2022, Comitetul Reprezentanților Permanenți a confirmat că s-a ajuns la un acord cu privire la text, astfel cum figurează în anexa la prezenta notă. Comitetul a conveni de asemenea ca textul, odată aprobat de Consiliu, să fie publicat în Jurnalul Oficial și a decis să înainteze dosarul Consiliului, astfel încât acesta să poată aproba concluziile.

Având în vedere cele menționate anterior, Consiliul este invitat:

- să aprobe concluziile, astfel cum figurează în anexa la prezenta notă

[– *Textul astfel cum a fost convenit de Coreper* –]

Concluziile Consiliului privind lupta împotriva impunității în ceea ce privește crimele săvârșite în legătură cu războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei

I. Introducere

Imediat după începerea atacului armat, la 24 februarie 2022, Consiliul European a condamnat în termenii cei mai fermi cu putință războiul de agresiune neprovocat și nejustificat al Rusiei împotriva Ucrainei, care reprezintă o încălcare gravă a dreptului internațional și a principiilor Cartei ONU și care provoacă pierderi masive de vieți omenești și nenumărate vătămări în rândul civililor.

La 1 și 2 martie 2022, 39 de state părți la Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale („Statutul de la Roma”), inclusiv toate statele membre ale Uniunii Europene, au sesizat Curtea Penală Internațională (CPI), solicitând procurorului CPI să ancheteze situația din Ucraina. La 2 martie 2022, procurorul CPI a anunțat că a deschis o anchetă privind situația din Ucraina pe baza sesizărilor primite. Ulterior, alte patru state părți au sesizat CPI cu privire la situația din Ucraina, numărul total al statelor părți care au făcut acest lucru ajungând la 43.

În concluziile sale din 24 și 25 martie 2022, Consiliul European a afirmat că „Rusia direcționează atacurile împotriva populației civile și vizează obiective civile, inclusiv spitale, unități medicale, școli și adăposturi. Aceste crime de război trebuie să înceteze imediat. Cei responsabili și complicitii lor vor fi trași la răspundere în conformitate cu dreptul internațional.”

În concluziile sale din 30 și 31 mai 2022, Consiliul European a solicitat ferm Rusiei să înceteze imediat atacurile fără discriminare împotriva civililor și a infrastructurii civile. Acesta a afirmat că „[a]trocitățile comise de forțele ruse și suferința și distrugerile provocate sunt de nedescris”.

Consiliul European a afirmat de asemenea că îi felicită pe toți cei care contribuie la strângerea de probe și la investigarea crimelor de război și a celorlalte infracțiuni extrem de grave și că sprijină activitatea intensă a procurorului Curții Penale Internaționale în acest sens. De asemenea, a salutat activitatea pe care procurorul general al Ucrainei o desfășoară în prezent, cu sprijin financiar și de consolidare a capacităților din partea Uniunii Europene și a statelor sale membre. Consiliul European a salutat înființarea unei echipe comune de anchetă coordonate de Eurojust, al cărui rol a fost consolidat, precum și sprijinul operațional permanent din partea Europolului.

În concluziile sale din 23 și 24 iunie 2022, Consiliul European a subliniat faptul că „Rusia, Belarusul și toți cei responsabili de crime de război și de alte infracțiuni extrem de grave vor fi trași la răspundere pentru acțiunile lor, în conformitate cu dreptul internațional”.

În concluziile sale din 20 și 21 octombrie 2022, Consiliul European a declarat: „[c]rimele de război comise împotriva ucrainenilor, cu privire la care există tot mai multe dovezi, și distrugerea continuă a infrastructurii civile reprezintă o încălcare gravă a dreptului internațional. Uniunea Europeană își reafirmă angajamentul ferm de a trage la răspundere Rusia, precum și pe toți autorii faptelor și pe complicii acestora, și sprijinul hotărât pentru investigațiile procurorului Curții Penale Internaționale. Consiliul European recunoaște eforturile depuse de Ucraina pentru a se asigura că cei responsabili vor fi trași la răspundere pentru faptele lor, inclusiv pentru crima de agresiune împotriva Ucrainei. Consiliul European invită Înalțul Reprezentant și Comisia să exploreze opțiunile care permit tragerea la răspundere deplină a celor responsabili.”

În plus, în concluziile sale din 20 și 21 octombrie 2022, Consiliul European a invitat Comisia să prezinte opțiuni conforme cu dreptul UE și cu dreptul internațional care să vizeze utilizarea activelor înghețate pentru a sprijini reconstrucția Ucrainei. Consiliul European a amintit în acest context concluziile sale din 30 și 31 mai 2022. Reconstrucția Ucrainei ar fi benefică și pentru victimele crimelor comise în Ucraina.

Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale („Statutul de la Roma”) amintește că „cele mai grave crime care privesc ansamblul comunității internaționale nu pot rămâne nepedepsite și că reprimarea lor trebuie să fie asigurată efectiv prin măsuri luate în cadrul național și prin întărirea cooperării internaționale”.

În conformitate cu dreptul internațional¹, statelor le revine responsabilitatea principală pentru anchetarea și urmărirea penală a persoanelor responsabile de cele mai grave crime internaționale, astfel cum sunt menționate la articolul 5 din Statutul de la Roma.

Decizia 2011/168/PESC a Consiliului² a amintit că infracțiunile grave care intră în sfera de competență a Curții Penale Internaționale preocupă comunitatea internațională în ansamblul său și, în special, Uniunea și statele membre ale acesteia și a confirmat hotărârea acestora din urmă de a pune capăt impunității autorilor acelor infracțiuni prin adoptarea de inițiative sau măsuri pentru a asigura punerea în aplicare a principiului complementarității la nivel național și prin consolidarea cooperării internaționale pentru a asigura urmărirea penală eficace a acestora.

Uniunea Europeană și statele sale membre ar trebui să ia de urgență toate măsurile necesare pentru a se asigura că cei care comit cele mai grave crime internaționale în Ucraina sunt anchetați, urmăriți penal și trași la răspundere în instanță.

Consiliul European a salutat deja decizia procurorului Curții Penale Internaționale de a deschide o anchetă. Autoritățile competente din diferite state membre au demarat și ele anchete privind cele mai grave crime internaționale care se presupune că au fost comise în Ucraina.

¹ A se vedea Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale, Convenția pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid din 1948, cele patru convenții de la Geneva din 1949 și cele trei protocoale adiționale, Convenția de la Haga din 1954 și al doilea protocol adițional la aceasta, Convenția internațională asupra eliminării și reprimării crimei de apartheid din 1976, Convenția împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante din 1984 și Convenția internațională pentru protecția tuturor persoanelor împotriva disparițiilor forțate din 2006.

² Decizia 2011/168/PESC a Consiliului din 21 martie 2011 privind Curtea Penală Internațională și de abrogare a Poziției comune 2003/444/PESC (JO L 76, 22.03.2011, p. 56).

Pentru a se asigura reușita anchetelor și a urmăririlor penale vizând cele mai grave crime internaționale, sunt necesare o cooperare și o coordonare sporite între toate autoritățile competente la nivel internațional și național, în special în vederea colectării, a stocării și a asigurării securității probelor care ar putea fi invocate ulterior în instanță.

Eurojustul și Europolul sunt actori-cheie în spațiul de libertate, securitate și justiție. Ambele agenții dispun de expertiza și experiența necesare pentru a sprijini anchetele și urmărirea penală vizând infracțiunile transfrontaliere, inclusiv cele mai grave crime internaționale și infracțiunile conexe, și sunt pregătite, în limitele mandatelor lor respective, să contribuie la schimbul efectiv de probe colectate. Eurojustul și Europolul își coordonează rolurile și activitățile care le revin, astfel încât să sprijine anchetele vizând cele mai grave crime internaționale.

Regulamentul (UE) 2022/838 al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) 2018/1727 în ceea ce privește conservarea, analizarea și stocarea în cadrul Eurojust a probelor referitoare la genocid, la crime împotriva umanității, la crime de război și la infracțiuni conexe a fost adoptat la 30 mai 2022³.

La 25 martie 2022, a fost înființată o echipă comună de anchetă, cu sprijinul Eurojustului, în vederea coordonării anchetelor privind toate crimele comise de Rusia în timpul războiului împotriva Ucrainei. Echipa comună de anchetă urmărește să consolideze cooperarea judiciară între autoritățile competente implicate în anchetarea și urmărirea penală a celor mai grave crime internaționale la nivel național și internațional. Echipa comună de anchetă a inclus inițial autorități judiciare ucrainene, lituaniene și poloneze, cărora li s-au alăturat ulterior autorități judiciare din Estonia, Letonia, Slovacia și România. La 25 aprilie 2022, Biroul Procurorului Curții Penale Internaționale și-a anunțat de asemenea implicarea în această echipă în calitate de participant.

Pentru a facilita analiza informațiilor referitoare la posibilele probe privind cele mai grave crime internaționale, Europolul a instituit un proiect analitic specific privind cele mai grave crime internaționale.

³ JO L 148, 31.5.2022, p. 1-5.

De asemenea, ar trebui să se acorde atenția cuvenită situației victimelor celor mai grave crime internaționale. Aceștia ar trebui să li se facă dreptate.

Rețeaua europeană a punctelor de contact pentru anchetarea și urmărirea penală a genocidelor, a crimelor împotriva umanității și a crimelor de război (denumită în continuare „Rețeaua privind genocidul”) dispune de o expertiză importantă în domeniul celor mai grave crime internaționale. Aceasta oferă un sprijin considerabil în facilitarea schimbului de informații, cunoștințe, experiență și bune practici între practicienii de la nivel național⁴.

La 21 septembrie 2022, Eurojustul, Rețeaua privind genocidul și Biroul Procurorului CPI au publicat orientări pentru organizațiile societății civile intitulate „Documentarea crimelor internaționale și a încălcărilor drepturilor omului în scopul tragerii la răspundere penală”.

Pe teren în Ucraina, misiunea UE de consiliere în Ucraina (EUAM Ucraina) oferă sprijin autorităților ucrainene. Mandatul EUAM Ucraina a fost modificat la 13 aprilie 2022⁵ pentru a oferi sprijin autorităților ucrainene implicate în anchetarea și urmărirea penală a crimelor internaționale prin consiliere strategică și formare. Misiunea cooperează îndeaproape cu Curtea Penală Internațională în acest domeniu și participă la activitățile Grupului consultativ în materie de atrocități.

Având în vedere cele menționate anterior, Consiliul a adoptat următoarele concluzii:

⁴ Decizia 2002/494/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 de înființare a unei rețele europene de puncte de contact cu privire la persoane vinovate de genocid, crime împotriva umanității și crime de război (JO L 167, 26.6.2002, p. 1); Decizia 2003/335/JAI a Consiliului din 8 mai 2003 privind cercetarea și urmărirea penală în cazul faptelor de genocid, al crimelor împotriva umanității și al crimelor de război (JO L 118, 14.5.2003, p. 12).

⁵ Decizia (PESC) 2022/638 a Consiliului din 13 aprilie 2022 de modificare a Deciziei 2014/486/PESC privind misiunea Uniunii Europene de consiliere pentru reforma sectorului securității civile în Ucraina (EUAM Ucraina) (JO L 117, 19.4.2022, p. 38-39).

II. Consiliul invită statele membre:

- a) să adopte măsurile legislative necesare pentru:
 - i) a transpune pe deplin definiția celor mai grave crime internaționale și modurile de răspundere consacrate în Statutul de la Roma;
 - ii) a permită exercitarea competenței universale sau a altor forme de competență națională în ceea ce privește cele mai grave crime internaționale săvârșite în străinătate și
 - iii) a face posibilă o cooperare judiciară strânsă cu Curtea Penală Internațională și, în măsura în care legislația națională permite acest lucru, cu alte mecanisme de anchetă sau de stabilire a răspunderii, cum ar fi Comisia internațională independentă de anchetă privind Ucraina instituită de Consiliul pentru Drepturile Omului al ONU, inclusiv, după caz, în cadrul unei echipe comune de anchetă;
- b) să sprijine Parchetul General al Ucrainei în vederea sporirii capacităților Ucrainei de a ancheta și urmări penal cele mai grave crime internaționale, în conformitate cu standardele internaționale;
- c) să ia în considerare posibilitatea de a participa activ la modelul de rotație coordonat de Curtea Penală Internațională;
- d) să intensifice cooperarea judiciară între statele membre, precum și cu Ucraina, cu alte țări terțe și cu Curtea Penală Internațională, pentru a asigura anchetarea și urmărirea penală cu succes a celor mai grave crime internaționale, inclusiv prin sprijinirea inițiativei internaționale pentru negocierea unui tratat multilateral privind asistența juridică reciprocă și extrădarea în cadrul urmăririi penale realizate la nivel național a infracțiunilor din categoria atrocităților;

- e) să faciliteze utilizarea echipelor comune de anchetă de către autoritățile competente ale statelor membre și alte părți interesate, cum ar fi Curtea Penală Internațională, pentru a intensifica cooperarea judiciară în cazuri individuale și a asigura anchetarea și urmărirea penală cu succes a celor mai grave crime internaționale la nivel național și internațional;
- f) să coopereze cu Grupul consultativ în materie de atrocități și să faciliteze, acolo unde este cazul, coordonarea strânsă între Grupul consultativ în materie de atrocități și echipa comună de anchetă instituită de Ucraina și de unele state membre;
- g) să intensifice cooperarea cu părțile interesate din UE, cum ar fi Eurojustul, Europolul, Rețeaua judiciară europeană, Rețeaua privind genocidul, EUAM Ucraina și Rețeaua de experți naționali privind echipele comune de anchetă („Rețeaua JIT”), pentru a spori rata de succes a anchetării și urmării penale a celor mai grave crime internaționale;
- h) să consolideze într-o mai mare măsură capacitățile EUAM Ucraina prin detașarea de experți naționali care au expertiză relevantă;
- i) să continue să ofere sprijin juridic, operațional și financiar adecvat pentru crearea și funcționarea corespunzătoare a unităților specializate dedicate anchetării și urmării penale a celor mai grave crime internaționale la nivel național în cadrul autorităților competente în ceea ce privește aplicarea legii, urmărirea penală, asistența judiciară reciprocă și colectarea mărturiilor victimelor, precum și, după caz, în cadrul serviciilor de imigrație;
- j) să informeze autoritățile judiciare naționale care anchetează cele mai grave crime internaționale cu privire la competențele conferite Eurojustului prin Regulamentul (UE) 2022/838 și să evalueze asistența care poate fi furnizată atât de Eurojust, în cooperare cu Rețeaua privind genocidul, cât și de Europol în vederea efectuării rapide și eficiente a unei verificări încrucișate a informațiilor și a detectării potențialelor legături dintre cazurile anchetate în diferite state membre;

- k) să raționalizeze colectarea și schimbul de informații între autoritățile relevante și părțile interesate care intră în contact cu victimele crimelor de război, pe baza expertizei dezvoltate, în special, de Rețeaua privind excluderea a Agenției Uniunii Europene pentru Azil, de Rețeaua privind genocidul și de Platforma UE pentru drepturile victimelor;
- l) să aloce resurse adecvate pentru activități de consolidare a capacităților și de formare adresate autoritățile naționale implicate în identificarea victimelor și a martorilor celor mai grave crime internaționale;
- m) să inițieze un dialog cu organizațiile societății civile, inclusiv prin intermediul Platformei UE pentru drepturile victimelor, în mod specific în vederea intensificării schimbului de informații și a eforturilor de informare adresate victimelor și comunităților afectate;
- n) să promoveze, atunci când este cazul, cooperarea cu organizațiile societății civile în ceea ce privește colectarea de probe privind cele mai grave crime internaționale și să faciliteze, în măsura în care dreptul intern permite acest lucru, admisibilitatea acestor probe în instanță;
- o) să depună eforturi de sensibilizare în rândul comunității de refugiați ucraineni cu privire la posibilitatea de a depune mărturie în statele membre cu privire la cele mai grave crime internaționale ale căror victime și/sau martori au fost, ținând seama, în același timp, de poziția lor vulnerabilă și de nevoia lor de sprijin;
- p) să sporească nivelul de participare, de informare, de sprijin și de protecție a victimelor celor mai grave crime internaționale în cadrul procedurilor penale, astfel cum se prevede în Directiva 2012/29/UE privind drepturile victimelor, inclusiv prin schimbul de experiență și de bune practici în ceea ce privește sprijinul și protecția acordate victimelor.

III. Consiliul invită Comisia:

- a) să continue cooperarea strânsă cu președinția Consiliului, cu Serviciul European de Acțiune Externă, cu Secretariatul General al Consiliului și cu Curtea Penală Internațională pentru a asigura coordonarea activităților Uniunii și, acolo unde este posibil, ale statelor membre în sprijinul eforturilor de stabilire a răspunderii conduse de Parchetul General al Ucrainei;
- b) să își continue activitatea în cadrul Platformei pentru drepturile victimelor în vederea sensibilizării cu privire la necesitatea de a se furniza sprijin și a se asigura protecția victimelor celor mai grave crime internaționale, potrivit nevoilor lor specifice și în conformitate cu Directiva privind drepturile victimelor;
- c) să sprijine activitățile de formare specializată și de consolidare a capacităților adresate autorităților de aplicare a legii, autorităților judiciare și altor autorități relevante, pe baza activității și a expertizei entităților existente, cum ar fi Rețeaua Europeană de Formare Judiciară (EJTN), Agenția Uniunii Europene pentru Formare în Materie de Aplicare a Legii (CEPOL), EUAM Ucraina și programele de formare existente elaborate de Rețeaua privind genocidul;
- d) să sporească sprijinul financiar, logistic, tehnic și material pus la dispoziția statelor membre în eforturile lor de a ancheta și de a colecta probe în mod eficient cu privire la cele mai grave crime internaționale, inclusiv prin creșterea finanțării destinate echipelor comune de anchetă;
- e) să promoveze schimbul de bune practici, cunoștințe și expertiză prin intermediul Rețelei privind genocidul, inclusiv prin programe de schimb și vizite de studiu ale practicienilor, și să aloce resurse adecvate în acest scop;
- f) să sprijine în continuare mecanismele naționale și internaționale de anchetă și de strângere de probe, în special în ceea ce privește probele adunate de pe câmpul de luptă.

IV. Consiliul invită Eurojustul:

- a) să continue să ia măsurile necesare pentru a pune rapid în aplicare Regulamentul (UE) 2022/838, în vederea conservării, analizării și stocării probelor privind cele mai grave crime internaționale menționate în regulamentul respectiv într-o unitate de stocare centralizată;
- b) să furnizeze în continuare materiale și îndrumări cu privire la modul de colectare și de transmitere a probelor privind cele mai grave crime internaționale;
- c) să intensifice și mai mult, atunci când este posibil, cooperarea cu țările terțe în vederea facilitării colectării și a schimbului de probe privind cele mai grave crime internaționale relevante, în conformitate cu cadrul juridic aplicabil.

V. Consiliul invită Eurojustul și Europolul:

- a) să intensifice și mai mult cooperarea dintre aceste două agenții, pe baza rolurilor și a capacităților lor operaționale complementare în ceea ce privește sprijinirea anchetelor referitoare la cele mai grave crime internaționale și în conformitate cu mandatul fiecăreia dintre ele, urmărind în același timp să evite suprapunerea eforturilor, pentru a fi în măsură să sprijine și mai mult statele membre în cadrul anchetării și urmăririi penale a celor mai grave crime internaționale;
- b) să informeze Consiliul cu privire la situația actuală și la etapele viitoare ale cooperării lor în ceea ce privește anchetarea și urmărirea penală a celor mai grave crime internaționale.

VI. Consiliul invită Rețeaua privind genocidul:

- a) să continue să își dezvolte expertiza în domeniul celor mai grave crime internaționale;
- b) să continue să faciliteze schimbul de informații, de cunoștințe, de experiență și de bune practici între practicienii naționali, în conformitate cu mandatul său.

VII. Consiliul invită EUAM Ucraina:

- a) să continue să dezvolte sprijinul pe care îl acordă autorităților ucrainene pentru a facilita anchetarea și urmărirea penală a celor mai grave crime internaționale;
- b) să intensifice și mai mult cooperarea cu Euroapolul, cu Eurojustul și cu CEPOL pentru a oferi cursuri de formare și sprijin direct în legătură cu anchetarea și urmărirea penală a celor mai grave crime internaționale în Ucraina.

VIII. Consiliul invită instituțiile relevante ale Uniunii Europene:

- a) să continue să furnizeze asistență Ucrainei într-un mod eficient și să îmbunătățească și mai mult respectiva asistență;
- b) să continue să ofere sprijin statelor membre în eforturile lor de a colecta în mod eficient probe cu privire la cele mai grave crime internaționale, analizând în același timp posibilitățile de creare de sinergie și evitând suprapunerile;
- c) să intensifice eforturile de combatere a dezinformării și a încercărilor de a rescrie istoria.

IX. Consiliul invită Ucraina:

să adere la Statutul de la Roma.
